

**de plek waar eens
de wieg van Erasmus
stond**

de plek waar eens de wieg van Erasmus stond

***Genoeglijk Rotterdam! o wieg van DESIDEER!
Hoe streeld gy noch myn' geest door 't aengenaem herdenken
Van al het zoet, dat my uw heuchlyke oord wou schenken,
Een zoet, het geen my thans doet kweelen t' uwer eer!***

A.L.F. en A.P.S.

***Hier rees die groote zon, en ging te Bazel onder.
De rijksstad eer' en vier' dien heilig in zijn graf.
Dit tweede leven geeft die 't eerste leven gaf.***

J. Oudaen

Inleiding

Het bestuur van de Stichting Erasmushuis Rotterdam is verheugd ter gelegenheid van de Tweede Nacht van Erasmus haar eerste brochure "De plek waar eens de wieg van Erasmus stond" te kunnen presenteren. René van der Schans, landmeter van professie, heeft zijn kundigheden en ervaring aangewend om met behulp van slechts schaarse concrete gegevens de precieze locatie te traceren van de plaats waar eens het huis heeft gestaan waarin Erasmus werd geboren. In deze brochure vindt u op elkaar gemonteerde plattegronden van de directe omgeving van de Laurenskerk waarin die plaats is aangegeven.

De brochure bevat tevens een summier verslag van de bezoekers van Erasmus' geboortehuis in de zestiende en zeventiende eeuw en vervolgt de speurtocht naar de geschiedenis van het 'Huis genaamd Erasmus' dat in de loop van drie eeuwen verschillende gevels kreeg en eindigde als schijfgevel in de oostgevel van bioscoop Thalia.

Het Stichtingsbestuur is René van der Schans dankbaar voor zijn doorzettingsvermogen en inzet. Dank zijn wij ook verschuldigd aan het Gemeentearchief Rotterdam dat veel van de afbeeldingen ter beschikking stelde, en aan Adrie van der Laan, beheerder van de collectie Erasmiana in de Bibliotheek Rotterdam, die over de 1696 gedateerde gravure van de geboortehuisgevel door J. de Vou opheldering verschafte.

De brochure is ook op het internet raadpleegbaar.

Binnen afzienbare tijd wil de stichting een wetenschappelijke en uitvoeriger versie van de bevindingen met betrekking tot het geboortehuis publiceren.

Met het markeren door burgemeester Opstelten van de oorspronkelijke locatie in de nacht van 11 op 12 juli 2007, kan de plaats van het geboortehuis als 'lieu de mémoire' – ter herinnering aan de grote stadgenoot – de belangstelling voor Erasmus weer opwekken.

Namens het bestuur van de Stichting Erasmushuis Rotterdam

Lucy Schlüter

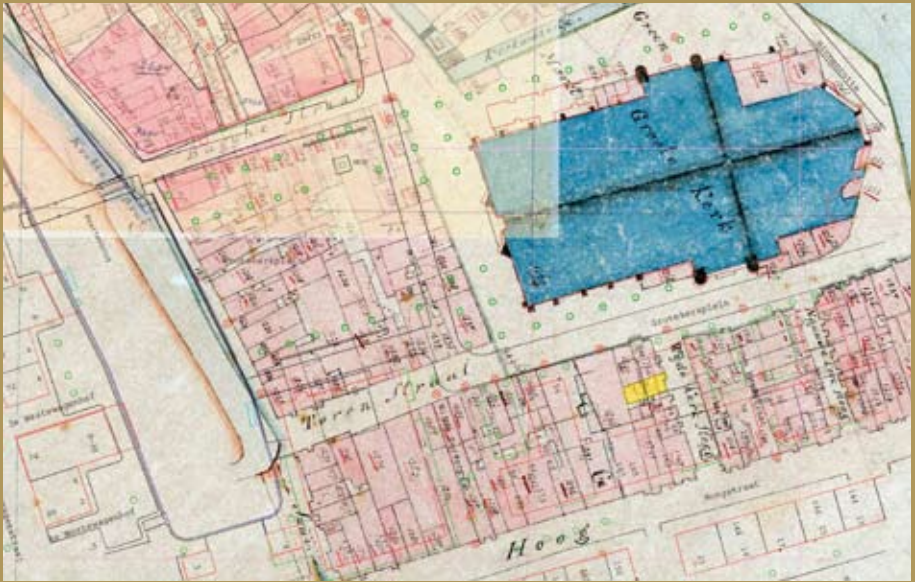
p. 2

Sint-Laurenskerk en directe omgeving, 1694

p. 3

Erasmusbeeld op de Grote Markt, 1859

is 3 r#the f#ndu d y be g g
 s boef f#ndu v#y misib#e d#rd f#ndu
 me d#rd e#rd, beleg v#y f#rd f#rd
 y e#rd compar#e y# d#rd d#rd f#rd f#rd
 f#rd f#rd, d v#y e#rd o#rd v#rd v#rd
 y f#rd f#rd f#rd f#rd f#rd f#rd f#rd

De plaats van het ‘huis genaemt Erasmus’

Erasmus werd in Rotterdam geboren. We moeten hem op zijn woord geloven, want over de precieze plek van zijn geboorte zijn geen officiële documenten bekend. Zijn vader, de op een na jongste van tien kinderen, was Rotterdammer. Hij ondertekende twee door hem in Italië afgeschreven manuscripten met Gerardus Helye Rotterdammis – Gerard Eliassoon, uit Rotterdam.

Er is altijd aangenomen, dat het geboortehuis aan de Nieuwe of Wijde Kerkstraat stond, het derde huis aan de westzijde vanaf het kerkhof van de Sint-Laurenskerk. Uit een officieel stuk blijkt dat op 21 mei 1611 het huis op die plek ‘Erasmus’ wordt genoemd. Iedereen mag natuurlijk zijn huis zo noemen (er zijn heel wat Erasmushuizen), maar de niet al te lange tijdsspanne tussen Erasmus’ overlijden en deze vermelding maakt het vaststellen van de locatie redelijk overtuigend.

Enkele jaren voor Erasmus’ geboorte in 1466 begon de bouw van een nieuw schip van de Sint-Laurens. Daarvoor werden diverse waterlopen rond de kerk gedempt, met daarbij ook twee oude uitwateringsluizen onder de nabije Hoogstraat. De aanvoer naar een daarvan, de Bleiswijkse sluis, lag precies op de plek van de straat waar Erasmus geboren zou worden. Mogelijk is de straat dus kort voor zijn geboorte aangelegd, een nieuwe doorgang van de Hoogstraat naar de vergrote kerk in aanbouw, met ontsluiting voor nieuwe huizen achter de al veel oudere bebouwing op de dijk van de Hoogstraat.

Die toen nieuwe bebouwing is in de loop der tijd veel veranderd, de perceelsindeling aanzienlijk minder. Vanaf ongeveer 1550 valt deze te reconstrueren uit akten en oude bouwtekeningen. Als gevolg van het bombardement zijn herinneringen aan deze plek verdwenen. De oude muren zijn radicaal opgeruimd. Maar oude kaarten, met name het kadastrale minuutplan van omstreeks 1830, zijn op nieuwe in te passen. Twee gebouwen bieden daarbij houvast: de Sint-Laurenskerk, na de verwoesting van 1940 gedurende de wederopbouw fraai herbouwd, en het gespaarde onderstation voor de elektriciteitsvoorziening uit 1926, nu het massief monumentale gebouw van de stadsverwarming aan het Grotekerkplein.

p. 4

Kadastraal minuutplan (ca 1830), hulpkaart (1927), digitale basiskaart 2004, montage 2007

Akte, Fragment uit Gifteboek 15, 1611

Bebouwing aan de Wijde Kerkstraat (met uitgelicht geboortehuis), 1694

Kadastraal minuutplan en drie bouwtekeningen, montage 2007

Hoog bezoek aan het geboortehuis in 1540 en 1549

Vrijwel onmiddellijk na zijn dood in 1536 werd Erasmus' geboortehuis voor de groten der aarde een 'bedevaartsoord' van belang. De eerste vermelding van een bezoek eraan is afkomstig van een Italiaan die in 1540 als gezant van Venetië meereisde met de hofhouding van keizer Karel V:

Vanuit Dordrecht zijn we naar Rotterdam gegaan, de plek waar Erasmus is geboren en er waren niet weinigen aan het hof die niet alleen het huis hebben willen zien, maar ook de kamer zelf waar hij is geboren.

Toen diens zoon, de toenmalige prins Philips, enkele jaren later (26 september 1549), naar Rotterdam kwam, samen met de landvoogdes der Nederlanden Maria van Hongarije, werden hij en zijn gevolg door een 'sprekend' en 'bewegend' beeld van Erasmus verwelkomd met een gedicht. Prins Philips waardeerde het gebaar. Wat was er passender dan een welkomstgedicht hem aangeboden door een beeld van de wereldvermaarde humanist? Erasmus had immers in 1503/4 voor de grootvader van de prins, Philips de Schone, een welkomstgedicht geschreven bij diens terugkeer van een reis naar Spanje. Daarna trok de prins door een erepoort en versierde straten naar het stadhuis. Ter ere van de hoge gasten werd buiten een toneelspel opgevoerd en 's avonds was er nog grote bedrijvigheid in de stad.

De volgende ochtend ging de Prins naar de Sint-Laurens 'een kerk van schitterende bouw, zoals je die, van een grote verfijning, properheid en reinheid, op heel dat eiland vindt, waar dichtbij het huisje van de ouders van Erasmus staat, met een wijnstok ervoor, en het al even kleine kamertje waarin hij werd geboren, dat de belangrijkste heren en hovelingen gingen bekijken als iets bijzonders, omdat die in de letteren zo opmerkelijke man daar ter wereld was gekomen.'

Hoe zag het geboortehuis van Erasmus er uit? We weten het niet.

Wel weten we dat de Utrechtse humanist Arnold van Buchell bij een bezoek aan Rotterdam in 1583 het opschrift in drie talen dat hij op het geboortehuis – niet ver van de grote Sint-Laurenskerk – aantrof in zijn Diarium noteerde:

*Aedibus his ortus mundum decoravit Erasmus,
Artibus ingenuis, relligione, fide.*

En esta casa es nascido Erasmo Teologo celebrado,
Por doctrina senelado la pura fee nos a revelado.

*In dit huijs is gebooren Erasmus vermaert,
Die ons Gods woort vuyjtvercooren wel heeft verclaert.*

Bovendien meldt Buchell dat van de geleerde 'een houten beeld op de markt staat, dat in de kleur van blauwe steen is beschilderd, terwijl eerder een marmeren beeld was opgericht dat door de Spanjaarden, die hem een Lutheraan noemden, neergehaald werd en die het in de rivier lieten zinken. Van dit beeld', zo schrijft hij, 'geef ik hier een ruwe schets'.

De zeventiende eeuw

Niet zonder protest van de zijde der calvinisten werd in 1622 het bronzen beeld van Erasmus, ontworpen door Hendrick de Keyser, ter vervanging van het hardstenen beeld op de Grote markt geplaatst. Bezoekers uit alle windstreken bleven komen, nu om het spectaculaire beeld te bewonderen, maar ook om het geboortehuis, dat in de overlevering als herberg gediend zou hebben, te bezichtigen. Het verhaal gaat dat er boeren hebben overnacht, die een stuk van de beddenplank sneden en als souvenir meenamen; er werd van een oude plank een nieuwe gemaakt, die dan weer voor Erasmus' beddenplank doorging. De boeren moeten wel grote bewondering hebben gehad voor die 'Rotterdamse Heilig', zoals Joost van den Vondel hem noemde in zijn sonnet op het pronkbeeld ter ere van de 'Grote Erasmus'. Zou het kunnen dat dit verhaal in omloop is gekomen door de geregeld gewijzigde versregels op de plank die tegen de gevel was aangebracht? Een bezoeker in 1646 tekende de Latijnse versregels op, waaraan blijkbaar een tweeregelig gedicht was toegevoegd.

*Aedibus his ortus Mundum decoravit Erasmus
Artibus ingenuis Religione fide
Fatalis series novis invidit Erasmum
At Desiderium tollere non potuit*

'In dit huis geboren heeft Erasmus de wereld gesierd met wetenschap, beschaving, godvruchtigheid en geloof' en 'De loop van het lot misgunde de nieuwkomers Erasmus, maar kon het Verlangen naar hem niet wegnemen.' Met 'loop van het lot' is bedoeld, dat het lot Erasmus aan de novi vooraf liet gaan, zodat zij, de latere generaties, hem niet meer konden zien.

De met I. de Vou gesigeneerde en 1696 gedateerde afbeelding van het geboortehuis toont een huis met trapgevel (zonder wingerd of wijnstok ervoor!). Of het huis er altijd zo heeft uitgezien moet in het midden gelaten worden. De grootte van het perceel zal bij herbouw of wijzigingen aan de gevel hetzelfde zijn gebleven: ongeveer 4 bij 10meter, met een gemene gang of steeg aan de zuidkant die vóór 1541 werd aangelegd en tot ongeveer 1920 bleef gehandhaafd.

Op het tekstbord, met een portret van Erasmus in het midden, zijn verzen in de drie oorspronkelijke talen te lezen: het inmiddels vierregelige gedicht in het Latijn, het ongewijzigde vers in het Spaans, maar een ander Nederlands vers, meer met het Latijn in overeenstemming:

*Erasmus die het Licht Eerst sagh in dit gebouw
Bestraelt al 's Weerlds Rond met Godsdiens, Konst en Trouw*

P.9

Gevel van het geboortehuis, 1696

Nieuwbouw 1737

In 1737 kreeg het pand een klokgevel, weer met een portret van Erasmus en voorzien van een tekstbord met toelichting. Het is afgebeeld op een betrouwbaar ogende tekening van Kortebant uit 1752, waarop ook het steegje aan de zuidkant goed te zien is. Let ook op de pothuizen voor de winkels en het hellende verloop van de straat.

Ook is er een prentje van het huis na het aanbrengen van de klokgevel – waarschijnlijk eveneens uit de achttiende eeuw – waarop alleen het Latijnse opschrift valt te lezen met het in de zeventiende eeuw reeds toegevoegde tweeregelige gedicht. Deze versie van de gevel laat in de top een nis zien met daarin een beeldje van Erasmus, terwijl de oudere trapgevel volgens de tekening van 1696 volstaat met een portret van Erasmus op het tekstbord; een nis met een beeldje ontbreekt. Maar ook op de tekening van Kortebant valt in de klokgevel van 1737 noch een nis, noch een beeldje te bekennen.

Het tekstbord werd, mogelijk in 1805, om onbekende redenen weggehaald en vervangen door een uithangbord met een geschilderd portret van Erasmus en de woorden 'In Erasmus'. Er zou toen een beeldje uit de gevel in het stadsarchief zijn geplaatst. Maar het als zestiende-eeuws beschouwde beeldje dat zich nu in het Historisch Museum bevindt, is een particuliere schenking uit 1899, dus waar komt dat vandaan?

p. 10

Geboortehuis (derde huis van rechts) in de Wijde Kerkstraat, 1752

Erasmusbeeld links, geboortehuis rechts, na 1750

p. 11

Erasmusbeeldje, zandsteen, 2e helft 16e eeuw

Een nieuwe gevel in 1861

In 1861 was de gevel van 1737 zoniet bouwvallig dan in elk geval hopeloos ouderwets geworden. Toenmalig eigenaar M.J. van der Wouden vroeg en kreeg vergunning voor het optrekken van een nieuwe gevel met rechte kroonlijst. Er zijn twee bouwtekeningen van de gevel: de oorspronkelijk ingeleverde, en een variant van een week later met een ijzeren puibalk, toegevoegd in verband met de brandvoorschriften. De herinnering aan Erasmus was zeker niet verdwenen: op beide bouwtekeningen is een beeldje van de beroemde Rotterdammer geschetst. Dit beeldje zou, gezien Giudici's aantekeningen op zijn schetsjes van de oude en de nieuwe gevel van meer dan tien jaar na de verbouwing, geschonken zijn door het stadsbestuur 'in plaats van het vorige'. Volgens andere bronnen verhuisde dat vorige beeldje niet in 1861, maar al in 1805 naar het archief! Hier valt nog een en ander uit te zoeken.

p. 12

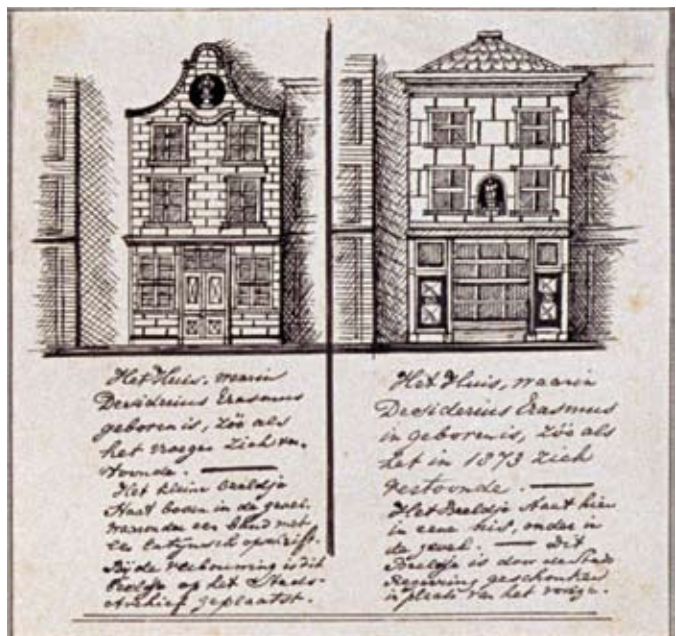
Aanvraag bouwvergunning M.J. van der Wouden [16 mei 1861]

Nieuwe gevel voor het geboortehuis, 1861

Twee varianten van het Erasmusbeeldje, 1861

p. 13

Geboortehuis met klokgevel I., met rechte kroonlijst r., ca 1873

Daar een der afgetrekenen panden, bekend is
 als de geboorteplaats van onze groote Stadgenoot,
 noch Desiderius Erasmus, en zij voornemens
 zijn de kenteekenen dier geboorteplaats
 niet geheel te doen verdwijnen; Dus stellen
 zij zich voor op dezelfde plaats in de nieuwe
 Gevel voor hun geboorte, een kleinere
 gevel aan te brengen, die, zooveel zulkt
 mede bestaende toestand is over te brengen,
 zal gelijken op den Gevel van het huis
 waar eerst ons beroemde Stadgenoot
 werd geboren. Aan zijnen aan deze gevel
 ziebecht een luifel beoond, wat ook zeker

Nieuwbouw 1895

Erasmus werd geboren in een stad vol bouwactiviteiten. Ook in 1895 stonden nieuwbouw, handel en nering niet stil. De winkels aan de Hoogstraat groeiden en bloeiden, en eisten aan de achterzijde steeds meer magazijnruimte.

Textielhandelaar A.J. Polak was in het bezit gekomen van de drie panden aan de noordzijde van het steegje en verving die door een groot pakhuis, aansluitend aan zijn andere magazijnen. De man had, naast commerciële en muzikale kwaliteiten, ook historisch besef. Hij liet architect B. Hooykaas op basis van een reconstructietekening uit 1867 van de latere directeur van het Rijksmuseum F.D.O. Obreen en met adviezen van gemeentearchivaris J.H.W. Unger een schijngelveltje aanbrengen tegen de zijgevel van zijn nieuwe pakhuis. Het werd op 21 of 22 juli 1896 onthuld. De Nieuwe Rotterdamsche Courant noemde het opgetrokken 'geheel in den geest van den tijd waarin de groote burger leefde', maar had wel bezwaren tegen de niet zo oud-Hollandse spiegelramen.

p. 14

Geboortehuis in de Wijde Kerkstraat, ca 1890

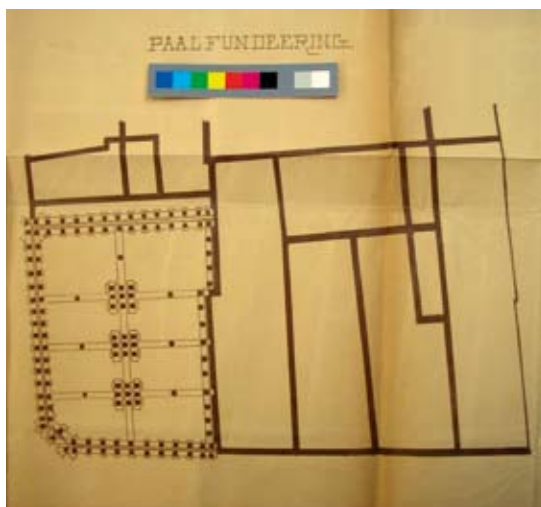
Oostgevel van het pakhuis met projectie van de geboortehuisgevel, 1895

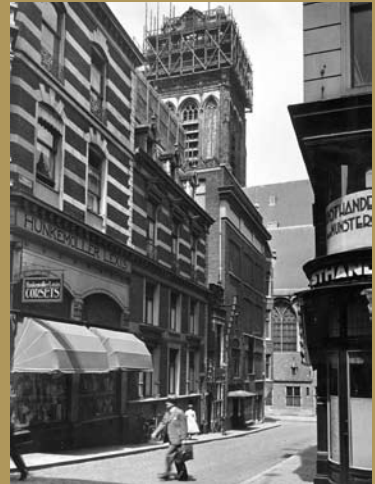
Aanvraag bouwvergunning A.J. Polak, fragment, 1895

p. 15

Fundamenten pakhuis A.J. Polak, inclusief het in 1880 gebouwde deel, 1895

Schijngelvel van het geboortehuis in de pakhuisgevel A.J. Polak, vóór 1919

Einde als bioscoop Thalia

In 1911 hield de firma Polak er mee op. Winkel en pakhuizen werden verkocht en verbouwd tot de elegante bioscoop Thalia door Abraham Tuschinski, wiens eerste filmtheaterje moest wijken voor de bouw van het stadhuis aan de Coolsingel. Het nieuwe theater baarde bij de opening in 1912 groot opzien door de kostbare wandtapijten, fraaie decoraties en schitterende kroonluchters.

Te oordelen aan de luchtfoto lag de bioscoopzaal aan de achterzijde, evenwijdig aan de Hoogstraat. De plek van het geboortehuis van Erasmus bevond zich dan nabij het podium en het witte doek. Een plaats voor veel ernst en zotheid. De deur van het schijngeveltje diende als nooduitgang voor de bioscoopbezoekers.

De bouwtekeningen zijn verbrand, net als het gebouw zelf. Het bombardement op 14 mei 1940 verwoestte ook de laatste herinnering aan Erasmus' geboortehuis.

p. 16

Zuidzijde Sint-Laurenskerk, ca 1930

Interieur van de Bioscoop Thalia, 1938

Wijde Kerkstraat, rechts van het midden is de schijngevel te zien, 1939

p. 17

Sint-Laurenskerk in ruïne, voorgrond: Wijde Kerkstraat en resten van bioscoop Thalia, 1940

De plek nu

De resten van vroeger zijn opgeruimd, er staan weer winkels aan de Hoogstraat. Met de locatie van het geboortehuis is bij de wederopbouw van de stad geen rekening gehouden. Maar met een locatie valt niet te schuiven. Het perceel waarop naar ons beste weten Erasmus' geboortehuis stond steekt nu ongeveer twee meter diep en vier meter breed in de Xenos winkel, de overige acht meter liggen op straat, als trottoir en parkeerplaatsen. In de winkel is niets te zien, maar onder de straat liggen misschien nog de resten van oude fundamenteën, zo mooi aangegeven op de bouwtekening van Polaks pakhuis uit 1895. Er is een zichtlijn tussen het standbeeld van Erasmus en de plek van het huis waar hij het levenslicht aanschouwde.

Met het markeren van de oorspronkelijke locatie van het geboortehuis in de nacht van 11 op 12 juli 2007, kan de plaats als 'lieu de mémoire' – ter herinnering aan de grote stadgenoot – de belangstelling voor Erasmus weer opwekken.

Terwijl de bronzen Erasmus op het Grotekerkplein telkens 'astie de klok hoort slaan' een bladzijde van zijn boek omslaat, heeft hij vanaf zijn sokkel een goed zicht op de gemarkeerde plek waar eens de wieg van de kleine Erasmus stond.

p. 18

Geboortehuisje op de oorspronkelijke locatie, montagefoto 2007

Sint-Laurenskerk en directe omgeving, 1976

p. 19

Digitale basiskaart 2004, kadastraal minuutplan ca 1830, montage 2007

Gebruikte literatuur

Zie voor Erasmus' eigenhandige levensverhaal het *Compendium vitae*

P.S. Allen, *Opus epistolarum*, denuo recognitum et auctum, 12 delen, Oxford 1906-1956, deel 1, pp. 46-52 en Appendix 1, pp. 575-578.

Voor de vader en het geboortjaar van Erasmus

G. Avarucci, 'Due codici scritti da 'Gerardus Helye' padre di Erasmo' (*Italia medioevale e umanistica* 26, 1983, pp. 215-255), stelt 1456 voor als geboortedatum.

J. IJsewijn houdt dit jaartal voor onmogelijk in zijn recensie van Avarucci's artikel (*Wolfenbütteler Renaissance Mitteilungen* 9, 3, 1985, pp. 127-129).

H. Vredeveld, 'The Ages of Erasmus and the Year of his Birth' (*Renaissance Quarterly* 46, 4, 1993, pp. 754-809) stelt grondig beredeneerd 1466 voor als geboortjaar.

N. van der Blom, 'Nieuws over Erasmus uit Italië en Basel' (*Rotterdams Jaarboekje* 1989, Rotterdam 1989, pp. 305-313), houdt het geboortjaar op 1467 op basis van de nieuwe gegevens m.b.t. de vader van Erasmus.

Voor de brief aan de Signoria van 29 juli 1540 van Francesco Contarini, gezant van Venetië bij Karel V, waarin melding wordt gemaakt van het bezoek van Karel V aan Rotterdam

R. Brown (ed.), *Calendar of State Papers and Manuscripts, relating to English affairs existing in the archives and collections of Venice and in other libraries of Northern Italy*, London 1873, vol. V, 1534-1554, nr. 222, pp. 86-87.

Het relaas met betrekking tot het bezoek van prins Philips aan Rotterdam

J.C. Calvete de Estrella, *El felicissimo viaje del muy alto y muy poderoso principe Don Phelippe, hijo del Emperador Don Carlos Quinto Maximo, desde España a sus tierras de la baxa Alemaña: con la descripcion de todos los Estados de Brabant y Flandres escrito en quatro libros*, Antwerpen 1552, pp. 271-275.

Over het geboortehuis

N. van der Blom, *Erasmus en Rotterdam*, Rotterdam 1969 (hierin ondermeer ook de geschiedenis van de verschillende Erasmusbeelden).

A. van Buchell, *Diarium van Arend van Buchell*, uitg. door G. Brom en L.A. van Langeraad, Amsterdam 1907.

K.L. Schamp, 'Het geboortehuis van Erasmus' (Buiten, 28 April 1923).

Met betrekking tot het Erasmusbeeld

J. Becker, *Hendrick de Keyser. Standbeeld van Desiderius Erasmus in Rotterdam*, Bloemendaal 1993.

C.L. Heesakkers, 'Een afbeelding van Erasmus, oudste Rotterdamse standbeeld' (*Rotterdams jaarboekje* 1993, Rotterdam 1993, pp. 198-206).

Loek Elfferich, *Astie de klok hoort slaan....: een boek over Erasmus en zijn beeld*, Rotterdam 1986.

Toelichting bij de afbeeldingen

Afkortingen:

GAR Gemeentearchief Rotterdam

ORA Oud Rechterlijk Archief

NSA Nieuw Stadsarchief

UBU Universiteitsbibliotheek Utrecht

Omslag *Digitale basiskaart 2004, kadastraal minuutplan, ca 1830* (montage R. van der Schans, 2007)

- p. 2** J. de Vou & R. de Hooghe, *Sint-Laurenskerk en directe omgeving*, vogelvluchtk kaart, detail, 1694 (GAR)
- p. 3** J. van Gorkom jr., *Erasmusbeeld op de Grote Markt*, pentekening, 1859 (GAR Prenten en Tekeningen RI 335)
- p. 4** *Kadastraal minuutplan* (ca 1830), *hulpkaart* (1927), *digitale basiskaart 2004* (montage R. van der Schans, 2007)
Akte, fragment, Gifteboek 15, akte 10771, 1611-05-21 (GAR ORA inv. nr. 509)
J. de Vou & R. de Hooghe, *Bebouwing aan de Wijde Kerkstraat*, vogelvluchtk kaart, detail, 1694 (GAR)
Kadastraal minuutplan, drie bouwtekeningen (GAR Bouwtekeningen 1872:735, 1880:22, 1895:2770 (montage R. van der Schans, 2007)
- p. 7** A. Buchelius, *Schets van het stenen Erasmusbeeld*, gewassen pentekening, 1583 (UBU, Ms. Nr. 798, fol. I 138r°)
- p. 9** J. de Vou, *Gevel van het geboortehuis*, gravure, 1696 (Bibliotheek Rotterdam, Coll. Erasmiana)
- p. 10** J. Kortebrant, *Geboortehuis in de Wijde Kerkstraat*, tekening, 1752 (GAR Prenten en Tekeningen RI 1191)
Anoniem, *Erasmusbeeld links, Geboortehuis rechts*, gravure, na 1750 (Coll. L. Schlüter)
- p. 11** *Erasmusbeeldje*, zandsteen, 2e helft 16e eeuw (Collectie Historisch Museum Rotterdam, inv.nr. 40161, foto Han van Senus)
- p. 12** *Aanvraag bouwvergunning M.J. van der Wouden*, [16 mei, 1861] (GAR NSA 2093, ink. miss. 1754)
Nieuwe gevel voor het huis van Erasmus, ontwerptekening, tweede versie (GAR Bouwtekeningen 1861:516)
Beeldje Erasmus, ontwerptekening, detail, eerste versie (GAR Bouwtekeningen 1861:516)
Beeldje Erasmus, ontwerptekening, detail, tweede versie (GAR Bouwtekeningen 1861:516)
- p. 13** J. Giudici, *Geboortehuis met klokgevel I., met rechte kroonlijst r.*, tekening, ca 1873 (GAR Prenten en Tekeningen XXV 757-2)

- p. 14** A.J. Groenewegen, *Huizen op den hoek van de Wijde Kerkstraat*, het derde huis is de plaats waar Erasmus geboren werd, tekening, ca 1890 (GAR Prenten en Tekeningen XXV 760)
Schijngevel geboortehuis Erasmus in oostgevel pakhuis A.J. Polak, tekening, 1895 (GAR Bouwtekeningen 1895:2770)
Aanvraag bouwvergunning A.J. Polak, fragment, oktober 1895 (GAR NSA 2845, ink. miss. 7107)
Fundamenten pakhuis A.J. Polak, inclusief het in 1880 gebouwde deel (GAR Bouwtekeningen 1895:2770)
- p. 15** *Schijngevel geboortehuis Erasmus*, foto van voor 1919 (Bibliotheek Rotterdam, Coll. Erasmiana)
- p. 16** *Zuidzijde Sint-Laurenskerk*, detail van luchtfoto, ca 1930 (<http://www.rotterdamers.nl/jan4/hoog02a.htm>)
Interieur bioscoop Thalia, 1938 (M.M.S. Feringa en H.A. Voet, *De stadsdriehoek van Rotterdam*, 3, afb. 45)
Wijde Kerkstraat, westzijde, foto, 1939 (GAR Fotocoll. IX 3475)
- p. 17** *Sint-Laurenskerk in ruïne*, op de voorgrond de Wijde Kerkstraat en resten van bioscoop Thalia, foto, 1940 (GAR Fotocoll. XXXIII 569.39.01-8)
- p. 18** *Geboortehuisje op oorspronkelijke locatie*, montagefoto (R. van der Schans, 2007)
Sint-Laurenskerk en directe omgeving, luchtfoto Dick Lemcke, 1976 (GAR Fotocoll. 1989-3509)
- p. 19** *Digitale basiskaart 2004, kadastraal minuutplan*, ca 1830 (montage R. van der Schans, 2007)
- p. 23** J. de Vou & R. de Hooghe, *Sint-Laurenskerk en directe omgeving*, vogelvluchtkartaal, detail, 1694 (GAR)

Colofon

Deze brochure is uitgegeven door de Stichting Erasmushuis Rotterdam ter gelegenheid van de Tweede Nacht van Erasmus op 11 juli 2007.

Samenstelling: René van der Schans, landmeter, en Lucy Schlüter, bestuurslid van de Stichting Erasmushuis Rotterdam.

Vormgeving: Uit De Kunst! (Jolanda Smit), Rotterdam.

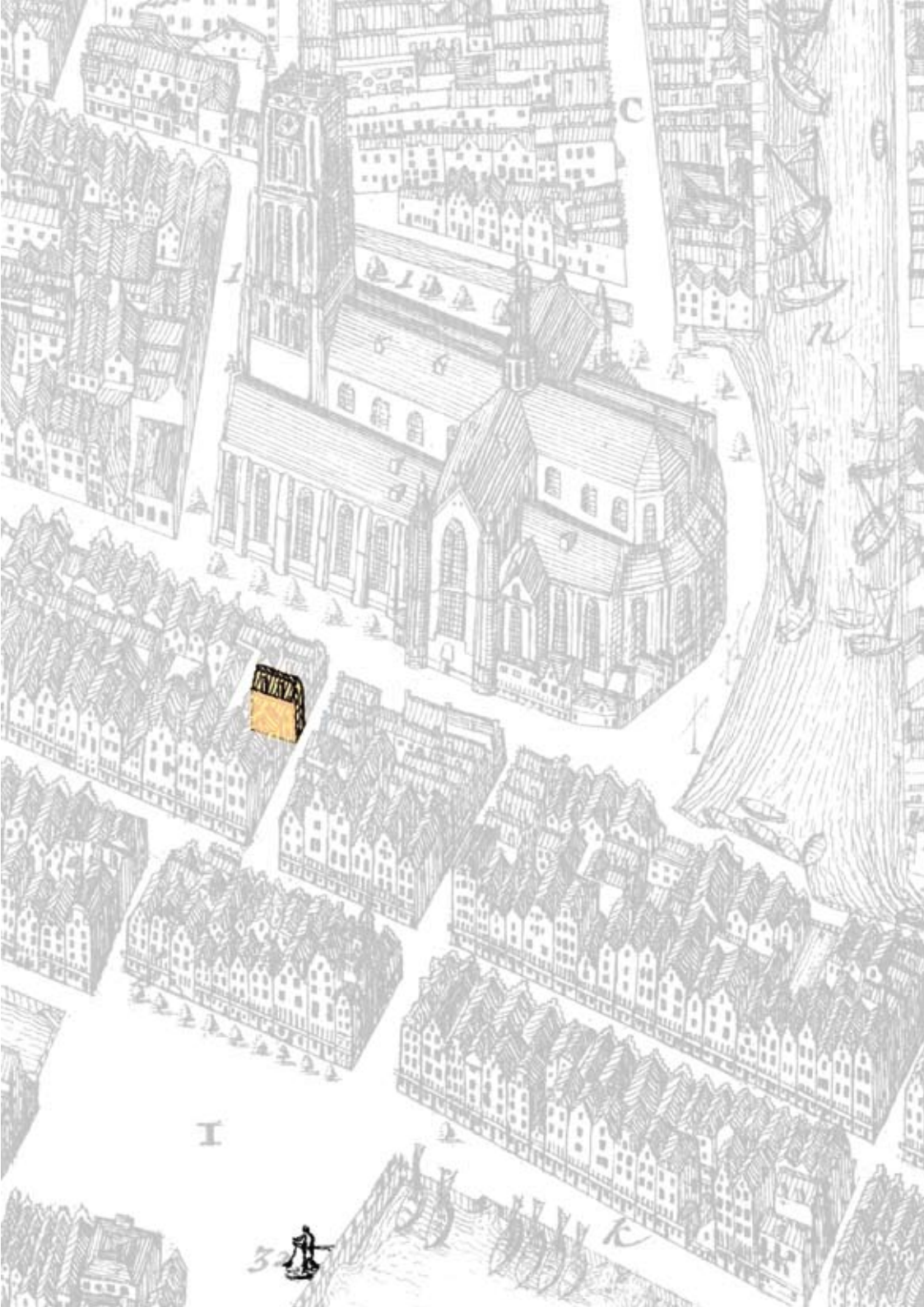
Drukwerk: Drukkerij Gramo, Rotterdam.

2e druk: Oktober 2008.

Opplage: 500 ex.

ISBN nr. 978-90-812142-1-6

© *Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd zonder toestemming van de copyrighthouder*

Stichting Erasmushuis Rotterdam

De Stichting Erasmushuis Rotterdam streeft ernaar Erasmus een duidelijke en voor iedere Rotterdammer herkenbare plaats te geven in de beleving en, ook voor bezoekers, in het stadsbeeld van Rotterdam. Dit wordt bevorderd door het uitdragen van het gedachtegoed van Erasmus bij de Rotterdamse samenleving en daarbuiten.

De stichting organiseert hiertoe onder meer jaarlijks een drietal evenementen:

1 april: **Dag van de Lof der Zotheid**

11 juli: **Nacht van Erasmus. Herdenking van Erasmus' sterfdag in 1536**

27 oktober: **Dag van Erasmus. Herdenking van Erasmus' geboortedag in 1466**

Dit is de 2e druk van de eerste brochure in de reeks die onder auspiciën van Stichting Erasmushuis Rotterdam wordt uitgegeven. Oktober 2008.

Tevens verschenen:

Standbeelden van Erasmus in Rotterdam: 1549-2008, Lucy Schlüter (samenstelling), 2008

Stadswandeling Erasmus in Rotterdam, Lucy Schlüter e.a., 2008

Stichting Erasmushuis Rotterdam

Grotekerkplein 5

3011 GC Rotterdam

telefoon: 010 201 4545

e-mail: stichting@erasmushuisrotterdam.nl

internet: www.erasmushuisrotterdam.nl

Voor donaties:

Postbank 472.3426

HBU 451.222.628

